

Åbningstale ved Landsstyreformand Hans Enoksen

(Landsstyreformanden)

Ærede medlemmer af Landstinget.

Velkommen til Landstingets efterårssamling 2004. På denne samling skal vi træffe mange beslutninger, der får langtrækkende konsekvenser for hele landets fremtid. Det er mit ønske, at vi får et udbytterigt møde.

I år fejrede vi alle, både børn, unge og gamle, med stor glæde hjemmestyrets 25 års jubilæum. Vi vil gerne takke for den store deltagelse under forberedelserne og under selve afholdelsen af jubilæet, der blev arrangeret for alle her i landet. Festlighederne gav genlyd langt ud over landets grænser. Det blev en begivenhed, der fik en stor og positiv effekt for vort land, og derfor er det på sin plads at takke alle borgere for jeres deltagelse.

Det er glædeligt at flere og flere borgere udviser interesse for, hvordan vi kan opbygge et bedre og velfungerende samfund. Det kan vi glæde os over, for selvom vi til hverdag står overfor store udfordringer, giver befolkningens vilje til at deltage i udviklingen af samfundet os en styrke. Det er denne styrke, vi skal gøre brug af for at opbygge et stærkt samfund.

Vi er i Landsstyret både glade og taknemmelige for den energi befolkningen bruger til frivilligt arbejde. Der er også grund til at være stolte over de positive resultater den ældre generation har skabt. Vi voksne bør følge de ældres eksempel, og give deres erfaringer videre til vore børn og unge. Vi bør være taknemmelige overfor den ældre generation, og vi bør værdsætte den arv vi har fået af de ældre.

Mine kære medborgere. Hvis vi skal udvikle vort elskede land må vi kræve mere af os selv! I stedet for at vente på at andre tager et initiativ, så lad os alle deltage i at opbygge vort dejlige land, så det bliver et godt sted at leve for vore efterkommere.

I stedet for at fokusere på andres fejl, så lad os skabe et samfund ud fra vore egne præmisser.

Hvis vi opmuntrer hinanden, vil det gavne os alle. Og vi vil kun skade os selv, hvis vi udviser ligegyldighed overfor andre. Ligegyldigheden er blevet mere fremherskende de senere år. Uanset om vi er ældre, voksne, unge eller børn bør vi respektere og opmuntre hinanden i vor færd gennem livet. Kun på denne måde kan vi skabe trygge hjem. Hvis vi ønsker at blive respekteret af andre, så bør vi selv respektere vore omgivelser. Vi bør bestræbe os på at være mere positivt stemt overfor hinanden. Hvis vi ikke ønsker at opleve bagtalelse, høre skældsord og møde vrede blikke, hvorfor udviser vi så selv en sådan adfærd? Lad os alle deltage og tage et medansvar, for vor fremtid kan ikke kun udformes af politikerne alene.

Vi plejer at sige at børnene og de unge er vort lands fremtid. Hvorfor skulle vi lære dem som vi kalder vort lands fremtid dårlige vaner? Lad os alle hjælpe og støtte hinanden i bestræbelserne på at fremelske en positiv adfærd overfor vore børn og unge. Lad os sammen vise dem, at der findes et anderledes og mere positivt liv.

Landsstyret har de sidste par år bestræbt sig på at arbejde ud fra vort lands forudsætninger, og dette arbejde kører godt. Medlemmerne af Landsstyret har gennem de sidste par måneder besøgt en række byer for at informere om de nye tiltag. Jeg vil gerne på hele Landsstyrets vegne takke for den varme og respektfulde modtagelse, vi har modtaget de mange steder vi har besøgt. Denne varme nærhed giver os politikere stor styrke og vilje i vort videre arbejde.

Et selv bærende samfund

Den største udfordring vi står overfor i dag er at udvikle vort land til et mere selv bærende samfund. Sådan kan vi skabe et solidt fundament for selvstyre og på sigt et selvstændigt land. Vi vil tage udgangspunkt i Selvstyrekommissionens anbefalinger, som Landstinget har tilsluttet sig.

Selvstyrekommissionen har formuleret en strategi, som bygger på tre grundlæggende forudsætninger:

- Erhvervslivet skal være i positiv vækst
- Alle borgere skal bidrage til samfundsøkonomien

- Den offentlige sektor skal reorganiseres, så udgifterne passer til samfundets økonomiske formåen.

Landstinget har ud fra Selvstyrekommissionens anbefalinger pålagt Landsstyret at udarbejde en økonomisk strategiplan, en handlingsplan for erhvervsudvikling, en plan for omlægning og reduktion af den offentlige sektor og en plan for hvordan borgernes uddannelsesniveau kan højnes. Det er derfor naturligt, at jeg på vegne af landsstyrekoalitionen tager udgangspunkt i disse anbefalinger i min åbningstale.

Udviklingen af et selv bærende samfund indebærer forandringer af samfundets strukturer. Forandringer, som nogen vil bifalde, og andre vil modsætte sig.

Landsstyrekoalitionen er valgt til at lede landet. Derfor er vi meget lydøre overfor de ønsker og den kritik, som borgerne fremkommer med. Men samtidig er politisk lederskab også at træffe beslutninger, der måske kan forekomme ubehagelige her og nu, fordi de er bedst for hele samfundet på langt sigt.

Debatten om ensprisreformen og finansloven tager vi, når vi kommer til det punkt på dagsordenen her i Landstinget, men allerede nu vil jeg forklare, hvorfor Landsstyret har valgt at foreslå et begrænset underskud på finansloven i 2005.

Vi lever i en tid hvor det er nødvendigt med omlægning af økonomien, og der er ikke udsigt til stigende indtægter foreløbig. Bloktilskuddet fra den danske stat ligger fast, og skatteindtægterne er stagneret på grund af de lave priser på rejser. I slutningen af 90-erne var der opgangstider, og der lagde vi penge til side. Det kan vi drage nytte af nu, hvor vi med de penge, vi har lagt til side, kan medvirke til at sætte gang i den økonomiske udvikling.

Uddannelse

Et af de mest centrale elementer i arbejdet mod et mere selv bærende samfund er styrkelsen af uddannelsesområdet. En veluddannet ungdom er forudsætningen for, at samfundet kan udvikle sig i fremtiden.

Landsstyrets fokus på uddannelse kan aflæses direkte i vores forslag til finanslov for 2005. Det eneste område, der tilføres væsentligt flere midler er uddannelsesområdet, der i 2005 får 25 mio. kr. mere end tidligere. Dette beløb vokser over de næste år til et trecifret millionbeløb. Vi har i Landsstyret måttet foretage en politisk

prioritering, der går ud på at beskære tilskuddene til erhvervsudviklingen og infrastrukturen for at få råd til mere uddannelse.

Det er Landsstyrets målsætning, at to ud af tre i en ungdomsårgang skal have en kompetencegivende uddannelse. Denne målsætning stiller i første række krav til folkeskolen, som vi har lagt mange kræfter i at udvikle og styrke igennem de seneste år. Det er folkeskolens opgave at forberede eleverne til at kunne gå videre i uddannelsessystemet. Men ansvaret er ikke kun skolens. Alle, som har den daglige kontakt med børn, har et ansvar. Forældre, bedsteforældre, børneinstitutioner, folkeskoler og alle uddannelsesinstitutioner skal hver især gøre deres, for at gøre vore børn parate til at tage en kompetencegivende uddannelse. Men erhvervslivet, hjemmestyret, kommunerne og medierne har også et medansvar i denne vigtige sag.

Vi har undersøgt hvorfor så mange unge afbryder deres uddannelse, og det har vist sig, at de unge typisk holder op på grund af manglende tryghed, afsavn og dårlige sprogkundskaber. Disse meldinger er vi nødt til at forholde os til.

Lad mig understrege at en tryk opvækst er en menneskeret – og er samtidig forudsætningen for at kunne koncentrere sig om at lære matematik, sprog og alle de andre fag, der er så vigtige for vores fremtid.

Forskning

På forskningsområdet vil Landsstyret følge op på den netop underskrevne aftale med National Science Foundation. Aftalen er en rammeaftale, så det er vigtigt, at grønlandske forskningsinstitutioner i samarbejde med amerikanske og danske institutioner udformer projekter, som kan udfylde rammerne.

Landsstyret følger bestræbelserne på at etablere et European Polar Consortium. Landsstyret er især interesseret i at deltage i arbejdet omkring etablering af arktiske uddannelsesprogrammer og mobilitet for ældre studerende og yngre forskere.

Landsstyret fortsætter arbejdet med en ny forskningspolitisk redegørelse. Det har vist sig, at en større og større del af forskningen i Grønland udføres af grønlandske forskningsinstitutioner. Den vigtigste opgave er nu at skabe en dialog mellem hjemmestyrets direktorater og de grønlandske forskningsinstitutioner.

Et velfungerende arbejdsmarked

Det er Landsstyrets mål at grønlandsk arbejdskraft i fremtiden skal kunne konkurrere med de krav om produktivitet, effektivitet og faglig kompetence, som vi står overfor i en globaliseret verden.

Det kræver imidlertid en række initiativer, så antallet af voksne, der er i arbejde, stiger væsentligt: Flere unge skal som allerede nævnt ikke blot påbegynde men også gennemføre en kompetencegivende uddannelse. Det faglige niveau på de grundlæggende uddannelser, overbygningsuddannelserne og de videregående uddannelser skal sikres en høj kvalitet og målrettes erhvervslivets behov. Samtidig er vi nødt til at organisere os, så de ledige og de grupper af borgere, som står i fare for at blive ledige, får en reel mulighed for at komme ind på arbejdsmarkedet og blive der.

Igen skal jeg understrege, at det er et fælles ansvar, vi har. Det er vigtigt, at den enkelte borger tager ansvar for sit eget liv, og at den enkelte virksomhed tager et ansvar for at uddanne sine medarbejdere. Men det er det offentliges opgave at skabe rammerne i samarbejde med arbejdsmarkedet.

Derfor har Landsstyret bedt administrationen koordinere indsatsen på uddannelser og erhverv med arbejdsmarkedets parter og kommunerne. Fra årsskiftet 2005 vil der være oprettet centre for vejledning og erhvervsintroduktion i mange kommuner. Dette initiativ skal hjælpe de unge bedre til at vælge den uddannelse, der passer til dem. Samtidig ser vi på, hvordan vi kan dygtiggøre de borgere, der i dag ikke har et arbejde, fordi de ikke har haft mulighed for at gennemføre en uddannelse.

Vi i Landsstyret har med glæde konstateret, at der er blevet større fokus på det fysiske og det psykiske arbejdsmiljø. Det er Landsstyrets håb, at dette kan medvirke til, at vore arbejdspladser bliver bedre at være på. Det skal være trygt at gå på arbejde.

Uden erhvervsudvikling – ingen velfærdsudvikling

Landsstyret har med udgangspunkt i Selvstyrekommissionens betænkning og fællesudvalgets rapport iværksat et program for uddannelse og erhvervsudvikling. Vi er nødt til at skabe en målrettet erhvervsudvikling, så vi får mere for de samme penge og kan støtte nye initiativer.

Hjemmestyret opretter sammen med erhvervsudviklingsselskaberne en portal på Internettet, hvor iværksættere kan finde viden om, hvordan man bedst løser mange af de problemer, der kan være forbundet med at oprette en virksomhed. Jeg vil ikke gå i detaljer her, da disse initiativer bliver beskrevet i en tryksag om hjemmestyrets erhvervsfremmeindsats.

Landsstyret planlægger etableringen af et selskab med blandt andet deltagelse af SULISA A/S, så vi kan få udbytte af de bioteknologiske opdagelser, der kan gøres med baggrund i vor helt enestående natur. Samarbejdet forventes at sikre både en andel i en kommerciel udnyttelse af den grønlandske biodiversitet, og en forankring af viden i Grønland.

Skal der gang i erhvervsudviklingen, skal der både investeres i relevant viden og tilvejebringes midler til at udvikle lovende projekter. Begge dele er centrale elementer i den nye erhvervsfremmestruktur.

I Landsstyret ser vi med glæde på den gode udvikling, som turismeerhvervet er inde i. Denne udvikling skal fortsætte, og derfor arbejder Landsstyret også for at etablere muligheder for turisme i Nationalparken i Nordøstgrønland. En turisme, som kan skabe job og indtægter i Ittoqqortoormiit. Det er også oplagt at videreudvikle turismen i Ilulissat med afsæt i at Ilulissat Isfjord, der nu er optaget på UNESCO's verdensarvsliste. Det er netop den slags projekter der giver os grund til optimisme for hele landets udvikling.

Fødevarer og landbrug

Landsstyret fremlægger en redegørelse om fødevarepolitik på denne samling. Vejen mod et mere selv bærende samfund kræver, at vi udnytter mulighederne for at producere gode og sunde råvarer. Det er også vigtigt at udbrede viden om sund kost og motion. Én af forudsætningerne for god læring og dermed for at opnå en uddannelse er som tidligere nævnt tryk i familien. Men sund kost er lige så vigtig. Derfor bør vi drøfte her i tinget hvordan vi også i folkeskolen kan sikre at alle børn får god nærende kost. Endelig er det nødvendigt at arbejde for en eksport af grønlandske fødevarer til Danmark og en aftale med EU.

Der er i 2004 gennemført betydelige forbedringer for færeholderne. Dette vil blive fulgt op i den kommende tid af et oplæg til en ny landbrugspolitik, der skal

udformes i dialog med erhvervet, og gerne resultere i en forøgelse af produktion og afsætning.

Naturen og de levende ressourcer

I Landsstyret har vi prioriteret udviklingen af en sammenhængende fiskeripolitik, så vi ikke fremover tager beslutninger fra sag til sag. Vi støtter derfor Fiskerirådets forslag om, at der nedsættes en fiskerikommission, der skal komme med input til Landsstyrets strukturpolitik for fiskeriet. En klar fiskeripolitik kræver imidlertid, at vi har vidensgrundlaget i orden. Derfor får Landsstyret nu udarbejdet en fiskerikonomisk model, der kan vise, hvad ændringer af fiskeripolitikken betyder for økonomien i hele samfundet.

Fiskeriets struktur har afgørende betydning for Grønlands muligheder for at opnå økonomisk selvåbenhed. Dette understreger nødvendigheden af at tilvejebringe et kvalificeret grundlag for overvejelser om, hvordan vi indretter fremtidens fiskeripolitik, så vi - på et biologisk bæredygtigt grundlag - sikrer optimal samfundsnytte af vore ressourcer.

Omkring fiskeriet efter hellefisk står vi foran de samme udfordringer, som vi engang havde i fiskeriet efter rejer. I dag har mange flere fiskere fået tildelt licens til fiskeri efter hellefisk, og det er alt for mange i forhold til den ressource, der fiskes på. Hvis fiskeriet efter hellefisk skal koncentreres på færre hænder for at sikre at fiskeriet er bæredygtigt, både hvad angår ressourcen og økonomien, er vi samtidig nødt til at finde alternative indtægtskilder for dem, der ikke længere kan fiske.

Samme tænkning er vi nødt til at bruge, når vi vurderer fangererhvervet. Landsstyrets målsætning om at udnytte de grønlandske råvarer bedre, forudsætter at der bliver fanget nok råvarer, så de udover indhandling og brætsalg kan benyttes i køkkenerne på institutioner, i hoteller og restauranter rundt om i landet.

En effektivisering af fiskeriet efter hellefisk, fangererhvervets fremtid og kvotering af fugle, hvidhvaler, isbjørne og hvalrosser er alle noget, der indsnævrer mulighederne for at leve godt af fangst og fiskeri. Her er det, at turismen kommer ind. Alle de turister, der gerne vil opleve vores fantastiske land, dem er der en fremtid i. Det nye erhverv, outfitting, hvor fangere og fiskere kan skabe sig en god indtægt på at servicere turister, er en oplagt mulighed, som vi bør udvikle mere.

En arbejdsgruppe ser nu på, hvordan man kan organisere etableringen af en fisker- og fangeruddannelse, og på en sådan uddannelse vil det være oplagt at undervise i, hvordan outfitter-opgaver kan give gode indtægter sideløbende med fiskeriet og fangsten.

Miljøet – Et fælles ansvar

Vort land er enormt, og det ville være en meget bekostelig sag at skulle sikre, at fangsten foregår på en forsvarlig måde gennem kontrol. Det er hverken praktisk eller økonomisk muligt at lave en jagt- og fiskeribetjentordning, der effektivt dækker hele kysten. Derfor er hver enkelt af os nødt til at opføre os som vores egen jagt- og fiskeribetjent. Når vi for eksempel fisker ørreder, bør vi kun fange det antal, som vi selv kan spise. Hvem har glæde af, at gode råvarer bliver smidt ud, når en ny sæson starter? Selv om vi lever i et moderne samfund, bør vi ikke glemme den respekt for fangstdyrene, og for naturen, som er en del af kulturarven fra vore forfædre.

Vi må også selv påtage os ansvaret for at holde naturen ren. Det arktiske miljø er sårbart, og affald nedbrydes langsomt. Efterlader vi affald i naturen, belaster vi miljøet. Samtidig ødelægger vi mulighederne for en uspolet naturoplevelse – både for os selv og andre. Dermed ødelægger vi også grundlaget for at udvikle vores turisme og markedsføre Grønland som et af verdens reneste, mest uberørte og mest storslåede naturområder.

Den gode dialog, der er opstået i kølvandet af Tulugaq, bør vi holde fast i, og sammen værne om vore levende ressourcer og vor natur.

Olie og mineraler

Olie og gas aktiviteterne har været støt stigende de senere år. De store mængder af nye seismiske data har givet os et langt bedre billede af muligheden for at finde olie og gas i havet ud for Vestgrønland. Den omfattende aktivitet skyldes dels den olieudbudsrunde, vi gennemfører ud for Vestgrønland i år, dels at olieselskabet EnCana har gennemført en omfattende efterforskning efter olie på den tilladelse selskabet fik i 2002.

Landsstyret har haft en god dialog med en række store internationale olieselskaber op til udbudsrunden, der slutter den 1. oktober i år, og vi afventer med spænding resultatet af denne proces.

Nalunaq guldminen har i 2004 udskibet den første guldmalm fra Kirkespirdalen i Sydgrønland, og minen blev som bekendt officielt indviet i august måned i år. Det næste projekt kan blive udvinding af olivin i Fiskefjord ved Atammik, og i Landsstyret glæder vi os over den mærkbare interesse, der er for mineralerne. Der er i dag 30 aktive tilladelser til efterforskning efter mineraler, hvilket er en stor stigning i forhold til tidligere.

Vi mærker også en stor folkelig interesse for mineralerne fra alle de stenprøver, vi modtager gennem projektet Ujarassiorit. Førstepremien blev i 2003 givet til et fund i Sydgrønland, som var så interessant, at et mineselskab har søgt om en ny efterforskningstilladelse i dette område.

Eksport af is og vand er også et område med et spændende udviklingspotentiale, og der er på finanslovsforslaget afsat midler til opfølgning på landsstyrets is og vandstrategi, som landstinget tilsluttede sig under forårssamlingen i år efter vores is- og vandkonference i 2003.

På olieområdet er alle de selskaber, som får en tilladelse til efterforskning og udnyttelse forpligtet til at inddrage Råstofdirektoratet og Nuna Oil i deres arbejde, og uddannelse og overførsel af viden er en del af alle aftalerne. Olie og mineselskaberne er også forpligtede til at benytte lokal arbejdskraft i det omfang vi er konkurrencedygtige.

Derfor er det glædeligt, at der tilbydes en række forskellige uddannelser for folk, der gerne vil arbejde indenfor mineindustrien. Det er væsentligt for Landsstyret, at udnyttelsen af vore råstoffer bidrager til en mere selv bærende økonomi i form af penge, viden og uddannelse.

Energi og vand

De stigende energipriser har forbedret de økonomiske forudsætninger for udnyttelsen af alternative og bæredygtige energikilder. Dette er ikke kun en fordel for miljøet, men kan også mindske Grønlands afhængighed af olie. Hidtil har især udnyttelsen af vandkraft været økonomisk interessant. Et vandkraftværk i Tasiilaq vil blive taget i drift i 2005, og vandkraftværket i Qorlortorsuaq forventes i drift 2007. Landsstyret undersøger også andre muligheder for udnyttelse af vandkraft.

Der kan være et stort potentiale i udnyttelse af brint som energikilde. De nyligt indgåede aftaler med USA om henholdsvis økonomisk/teknisk samarbejde og miljøsamarbejde kan tænkes at udgøre et egnet grundlag for en nærmere undersøgelse af mulighederne for brint-udnyttelse i Grønland. Det samme gør sig gældende for så vidt angår det vestnordiske samarbejde, hvor Grønland vil kunne drage fordel af Islands erfaringer på området.

Det offentlige og kommunerne

I hjemmestyret har vi rettet et specielt fokus på at effektivisere og udvikle vores organisation, så befolkningen fremover får et større udbytte af de midler, vi har til rådighed. Vi har derfor samlet organisationsudvikling, kurser og efteruddannelse i projektsekretariatet Sukaq i Landsstyrets Sekretariat. En styrkelse af denne indsats vil kunne medvirke til, at hjemmestyret fremover i langt højere grad kan gennemføre målrettet kompetenceudvikling for det hjemmehørende personale.

I Landsstyrets samarbejdsaftale lagde vi grundstenen til en ny kommunalreform, og Landsstyret har en meget god dialog med KANUKOKA om, hvordan vi kan effektivisere hele den offentlige administration. I december 2003 nedsatte vi sammen et udvalg, der skal se på, hvordan vi bedst fordeler opgaverne mellem hjemmestyret og kommunerne.

Strukturudvalget har afleveret sine første anbefalinger Landsstyret. Den vigtigste opgave er at finde en struktur, så opgaverne kan løses bedst og billigst. Modellen skal samtidig sikre nærdemokratiet og en god service for borgerne uanset bosted. Udvalget anbefaler, at hjemmestyret som udgangspunkt kun skal udarbejde de love, der danner rammen om arbejdet i kommunerne og føre tilsyn. En forudsætning for, at vi kan overdrage alle disse opgaver, er at der dannes større administrative enheder, der kan stimulere gode faglige miljøer, sikre kompetenceudvikling og fastholde de ansatte i længere tid. En god udnyttelse af informationsteknologi skal understøtte denne proces. Udvalget har valgt at inddrage kommunerne og borgerne i arbejdet, og derfor holder udvalget sine møder rundt om i landet. Vi har i Landsstyret ser frem til at modtage udvalgets endelige anbefalinger.

Indenfor skatteområdet er vi gået i gang med at skabe de love, der skal forenkle og skabe større fleksibilitet. På denne samling fremlægger Landsstyret et forslag til ændring af landstingsloven om indkomstskat, så kommunerne får mulighed for at samarbejde med andre kommuner og/eller skattedirektoratet. Det er Landsstyrets

klare opfattelse at kommunerne bør udnytte disse muligheder, fordi det kan skabe en faglig dybde, effektivitet og styrke i administrationen. Den nye ordning kan betyde en samlet besparelse på 15 mio. kr., afhængigt af hvor bredt samarbejdet kommer til at blive.

Boliger og infrastruktur

Også indenfor trafikområdet er vi nødt til at sikre, at vi får mere for pengene. I dag er det muligt både at sejle og flyve hele året rundt, næsten uanset hvor i landet man bor, og uanset hvor stort passagergrundlaget er. Det nuværende trafiksystem er kostbart for samfundet, og vi skal tilpasse trafikken, så vi bruger ressourcerne bedre.

Det er vigtigt, at vi på trafikområdet får truffet nogle fremadrettede beslutninger, som giver en positiv gevinst for hele samfundet. Vi bliver nødt til at indse, at morgendagens trafikstruktur skal være anderledes. Lader vi stå til og udskyder en beslutning, hindrer vi udviklingen mod en mere selv bærende økonomi. Vi skal ikke alene holdes ansvarlige for det, vi gør, men også for det, vi ikke gør. Vi er også nødt til at vælge, hvor trafikknudepunktet skal være.

Der er behov for en prioritering af, i hvilken rækkefølge forholdene i systemet skal undersøges og udvikles. En konstruktiv dialog om de overordnede trafikstrukturer, det er hvad vores samfund har brug for.

Landsstyret har siden år 2001 arbejdet med reformer indenfor boligområdet, så der kun gives tilskud til dem, der vitterligt har et behov.

Det er blevet lettere at investere i egen bolig. Man kan benytte sig af den såkaldte 10/40/50 ordning, eller man kan slå sig sammen med andre og bygge andelsboliger. På andre lokaliteter er der mulighed for at bygge selvbyggerhuse. Nu er rammerne der, og det er så op til borgerne, kommunerne og anlægsbranchen at fylde rammerne ud.

Inden for anlægsbranchen er uddannelse også et nøgleord. Vi har simpelthen brug for flere veluddannede håndværkere. Landsstyret er gået i dialog med branchen for at undersøge, hvordan der kan oprettes flere praktikpladser.

Landsstyret ser gerne, at håndværksmestrene går sammen økonomisk og regionalt. Gennem et samarbejde på tværs af fag- og kommunegrænser vil byggebranchen kunne styrkes. I Landsstyret vil vi så samtidig gøre vores for at sikre et langsigtet fast niveau for anlægsopgaverne i regionerne.

Dette er vigtigt, fordi det giver byggebranchen mulighed for at tilpasse sig. Samtidig skal Landsstyret yde sit bidrag gennem en bedre planlægning af anlægsopgaverne. Der er nu udarbejdet sektorplaner for anlægsopgaver inden for familie og sundhed. Sektorplanen for folkeskolen er ved at blive ajourført, og vil blive fremlagt under denne samling i forbindelse med behandlingen af finansloven. Der er hermed skabt et fornuftigt grundlag for det videre arbejde.

Også på anlægsområdet er der brug for prioriteringer. Der er ikke penge til at klare alle opgaver. Sidste år vedtog Landstinget at folkeskolerne, boliger, forsyning har første prioritet. Landsstyret er enig i denne prioritering, men det betyder samtidig, at der ikke bliver råd til nye tiltag inden for andre områder som byggemodning og udbygning af infrastrukturen foreløbig.

Familiernes levevilkår

Det er Landsstyrets mål at skabe bedre levevilkår for familierne. Denne klare målsætning arbejder vi hårdt for at realisere. Det skal ikke være nogen hemmelighed, at familieområdet har været under pres, fordi vi har måttet gennemføre en grundig gennemgang af vores administration. Vi har nu fået et samlet overblik over de midler, som vi bruger på det sociale område, og har prioriteret de kommende års indsatsområder og udviklet redskaber, så vi kan sikre en høj kvalitet i den service, som borgerne og kommunerne har krav på.

Dette arbejde er nu tilendebragt, og vi har igangsat konkrete initiativer, herunder en visionær sektorplan med penge til renovering eller nybygning af nødvendige institutioner i de kommende år. Og vi har igangsat arbejdet hen imod, at få skabt en samlet politik med familiens hverdag i centrum.

Det første initiativ nemlig Familieåret 2004 er sat i gang. Med fokus på familiernes levevilkår vil vi sætte fokus på følgende opgaver:

De borgere, der har behov for det, skal sikres en rettidig og nødvendig hjælp gennem en tværgående indsats. Et sikkerhedsnet skal sikre en tidlig indsats, uanset

hvor man er i livet, om man er ung eller gammel. En indsats med fokus på råd og vejledning og som kan sætte ind med nødvendig hjælp, hvis der er behov for det. Vi vil sikre alle familier forbedrede muligheder både før og efter fødsel, vi skal have lavet en rød tråd i de tilbud vi giver igennem børnenes opvækst, så de og deres forældre oplever et trygt og samlet forløb igennem børnenes barndom og ungdom.

Indenfor familieområdet skal vi effektivisere og udnytte de midler, som vi har til rådighed, på en bedre måde. Og vi er nødt til at sikre på at opgaverne løses, der hvor den løses bedst: Nemlig tæt på familierne. Det kræver samtidig at vi fra centralt hold har kapacitet og faglig kompetence til at hjælpe kommunerne med rådgivning og vejledning.

Vi står overfor mange store opgaver. Det er vigtigt for os, at borgerne oplever, at de får en hurtig og grundig hjælp på et højt fagligt niveau. Løsningerne skal hele vejen rundt om problemerne. Løsninger, skal findes i tæt og åben dialog med den pågældende. Her er samarbejdet med kommunerne af afgørende betydning. Vi vil gøre at hvad vi kan for at styrke vores nuværende samarbejde og skabe en tættere dialog med KANUKOKA og de enkelte kommuner.

Når vi tildeler hjælpemidler og økonomisk hjælp til de borgere, der har behov for det, er det vigtigt at de midler, som vi har til rådighed, fordeles med udgangspunkt i den enkelte familie eller enkeltpersons konkrete levevilkår ud fra dennes behov. Kun derigennem sikre vi udjævning af familiernes økonomiske vilkår og dermed familiernes levevilkår.

På denne Landstingssamling bliver der omdelt en redegørelse om handicapområdet. Den bliver basis for det videre arbejde hen mod en politik på området med udgangspunkt i, at den handicappede har ret til at være anderledes og ret til at have nogle særlige behov. For de vidtgående handicappede skal det gælde, at man har ret til et liv med udgangspunkt i egne behov, ønsker og krav. Endelig skal løsningerne ske på den handicappedes egne betingelser og med respekt for den enkelte.

Sundhed og sundhedsvæsen

Indenfor sundhedsvæsenet oplever vi et stigende antal sygdomme, der skyldes borgernes livsstil. Samtidig lever vi længere og har flere aldersrelaterede sygdomme. Uønskede graviditeter, rygning og alkohol er fortsat store problemer.

Flere og flere bliver overvægtige, og mange får diabetes og hjerte/karsygdomme. Vi ved at disse sygdomme, risikofaktorer og tilstande vil belaste sundhedsvæsnets nu og i fremtiden, hvis der ikke gøres noget.

I de kommende år vil vi sætte øget fokus på forebyggelse gennem et folkesundhedsprogram. Folkesundhedsprogrammet skal indeholde en række udvalgte mål for perioden 2006-12 og har til formål at øge fokus på befolkningens medansvar for egen sundhed. Arbejdet med udformning af et program har taget sin begyndelse i administrationen og skal senere involvere befolkningen gennem dialogmøder lokalt.

Landsstyremedlemmet har inviteret patientforeningerne til møde i nærmeste fremtid med henblik på undersøge mulighederne for at styrke de eksisterende patientforeninger. Samtidig har vi forstærket det forebyggende arbejde imod selvmord og indenfor tandplejen.

Udgifterne til behandling stiger hele tiden. Vi er derfor nødt til at blive ved med at udvikle organisationen, så vi får mest muligt for pengene. Derfor pågår der løbende et arbejde i administrationen, der ser på mulighederne for at hjemtage behandlinger fra Danmark til Dronning Ingrid's Hospital. Der ses på mulighederne for at omlægge sundhedsdistrikterne, så lægebetjening, pleje af syge og forebyggelse sikres gennem et bredt uddannet personale. Mulighederne for at sikre billigere patientrejser og indkøbsaftaler på varer og medicin undersøges også.

Indenfor Sundhed er det vigtigt at uddanne så mange som muligt, så vi kan besætte stillinger med folk her fra. Det er kostbart for samfundet at skulle hente ansatte udefra. Derfor satses der i de kommende år på at uddanne så mange som muligt indenfor sundhedssektoren. Specielt fokuseres der på at uddanne de ufaglærte, personale til tandpleje og plejepersonalet. Samtidig arbejdes der på at sikre nyuddannede grønlandske læger en karriere i sundhedsvæsnets. Det er med glæde at Landsstyret konstaterer, at der satses bredt på uddannelser indenfor sundhedsområdet.

Internationalt samarbejde

Vi har i Landsstyret intensiveret arbejdet for en mere selvstændig udenrigspolitik. Det er nødvendigt, fordi vi lever i en globaliseret verden, hvor mange af de opgaver, der skal løses herhjemme, også har en international dimension. Formelt giver

hjemmestyreløven af 1979 og en stærkt begrænset adgang til at varetage vores udenrigspolitiske interesser. Såvel den internationale udvikling som udviklingen i Grønland bevirker, at denne ordning ikke i dag kan betragtes som tidssvarende. Statsministeren gav i 2002 tilsagn om at ville arbejde for tilvejebringelse af en ordning for Grønland og Færøerne, så vi også formelt kan varetage den internationale dimension af opgaveløsningen. Noget vi reelt har gjort gennem mange år. Der forventes fremsat et lovforslag om dette i det kommende folketingsår. Denne lov vil kunne give et godt udgangspunkt for drøftelserne om øget udenrigspolitisk handlefrihed i Fælleskommissionen for Selvstyre.

Vi har i Igaliq i sommer gennem de nye aftaler med Danmark og USA fået skabt grundlaget for et nyt og tidssvarende samarbejde omkring den amerikanske base. Den første aftale er en aftale om modernisering af Forsvarsaftalen af 1951, den anden er en erklæring om økonomisk/teknisk samarbejde, og den tredje er en erklæring om miljøsamarbejde i Grønland. Indgåelsen af disse 3 aftaler har været en forudsætning for, at Grønland og Danmark har kunnet sige ja til den amerikanske anmodning om at opgradere Thule radaren. Arbejdet med at udmønte aftalerne i et konkret samarbejde er nu påbegyndt.

EU har ændret praksis overfor en række tredjelande, som EU har fiskeriaftaler med. Fiskeriaftalen omfatter derfor nu dels en godtgørelse af værdien af fiskerirettighederne, og dels en økonomisk støtte, der forudsætter udvikling af en bestemt sektor. I Landsstyret har vi valgt, at den sektor, der skal udarbejdes en udviklingsplan for, er fiskerisektoren.

Landsstyret fortsætter med at arbejde for at udvide forholdet til EU gennem en partnerskabsaftale, som udover de nuværende elementer i OLT-ordningen også skal dække områder af fælles interesser som for eksempel uddannelse, arbejdsmarked, råstofsektoren, turisme og kultur. Vi vil i det kommende år fortsat arbejde for, at Grønland bliver en del af EU's veterinærrområde for fiskeriprodukter, så det bliver nemmere for vores eksportører at få deres produkter ind på EU-markedet.

Landsstyret analyserer i øjeblikket en overordnet strategi for branding og markedsføring af vort land. Opgaven er at sikre et samarbejde mellem det offentlige og det private om en fælles platform. Målet er, at *historien* om de grønlandske produkter

skal træde i forgrunden, så varen bliver mere attraktiv og værdifuld for forbrugeren – så vi i den sidste ende kan få en bedre pris for den enkelte vare.

Det er Landsstyrets opfattelse, at Grønlands forhold til vor omverden er præget af åbenhed og vilje til samarbejde. Denne indstilling er en forudsætning for, at et land med en lille befolkning og en økonomi under udvikling kan nærme sig selvstyre.

Selvstyre

Landsstyret og den danske regering har nedsat en fælleskommission, hvis opgave er at komme med forslag til en ny selvstyreordning for Grønland. Kommissionens medlemmer er nu udpeget, og det første møde afholdes i slutningen af denne måned.

Landsstyremedlemmet for Selvstyre, Råstoffer samt Justitsvæsen har umiddelbart inden denne landstingssamling afholdt møde med Landstingets Selvstyreudvalg og orienteret udvalget om status i Selvstyreprocessen. Landsstyremedlemmet har i den forbindelse også drøftet Landsstyrets informationsstrategi om selvstyre med udvalget. Landsstyret agter løbende at holde Landstingsudvalget orienteret om den igangsatte proces og arbejdet i Fælleskommissionen og ser frem til et konstruktivt samarbejde med udvalget.

Landsstyret ser også frem til drøftelserne med Landstinget om de initiativer, der er nødvendige for at forberede et selvstyre. Det er Landsstyrets håb at så mange borgere som muligt vil deltage i debatten. For det bliver ikke et reelt selvstyre, hvis det kun er medlemmer af kommissionen og de folkevalgte, der drøfter dette vigtige emne. Derfor vil jeg gerne opfordre alle borgere til at bidrage med jeres tanker. Selvstyredirektoratet vil organisere forskellige muligheder for at brede debatten ud, men igen er det hver og en af os, der er nødt til at give vore meninger til kende.

Afslutning

Jeg vil afslutningsvis gerne benytte mig af lejligheden til at takke for alle de smukke gaver, som hjemmestyret har fået i anledning af 25 års jubilæet. Hjemmestyret har blandt meget andet fået en smuk gave af Nordisk Kulturfond, der har sponsoreret en nordisk kulturpolitisk konference, der holdes i Katuaq i december måned. Konferencen vil munde ud i en handlingsplan for kulturen baseret på den kulturpolitiske

redegørelse, der blev fremlagt på Landstingets forårssamling. Kulturen er jo den kraft, der giver os energi til alle de andre opgaver, vi har foran os.

Jeg indledte med at sige, at den største af de opgaver vi står overfor er at gøre Grønland til et mere selv bærende samfund. At skabe et solidt fundament for selvstyre og på længere sigt selvstændighed. Jeg vil gerne afslutte med at erindre om temaet for hjemmestyrets jubilæum Tamatta akuusa, der jo lægger op til, at vi alle har et medansvar for et bedre samfund. Grønlands fremtid skabes ikke af Landstinget eller Landsstyret alene. Vi skal alle deltage.

Med disse ord vil jeg ønske jer alle en spændende og udbytterig samling.

Qujanaq.